

să fie capabil să-și abandoneze pentru moment viziunea proprie pentru a judeca valorile care i se propun, așa cum sînt ele oferite de spectacol. Corelarea, confruntarea dintre viziunea spectacolului și opinia criticului devine cu atît mai interesantă, bineînțeles atunci cînd cronicarul nu-și fetișizează punctul de vedere propriu și nu deformează intențiile interpretelor și regizorului.

Întrebați cum apreciez activitatea revistei „Teatrul“. Cred că această publicație dă categoric sentimentul seriozității în muncă și al perseverenței (și printr-un fel de timiditate constantă, printr-o abținerere, pare-se voită, de la efectul plastic). Nu știu dacă o revistă de artă trebuie să facă parte dintr-o școală, să se integreze într-un curent delimitat de opinii, dar socotesc că ea este obligată să aibă o atitudine declarată, să manifeste combativitate, spirit contemporan, pasiune pentru nou, stimă pentru valorile reale. Dacă o asemenea revistă se adresează doar specialiștilor, atunci ea poate să-și atingă scopul păstrînd o ținută sobră, oarecum impersonală, științifică, nu fără să renunțe la combativitatea de fond a conținutului. Dar dacă e destinată și publicului, revista trebuie să posede în plus atracțiozitate, forță de mobilizare. Din punctul acesta de vedere, mi-se pare că revista „Teatrul“ nu știe să-și sublinieze îndeajuns propriile poziții, nu se definește destul de viu, destul de publicistic (de altfel, nici nu știu bine dacă ea se adresează specialiștilor sau spectatorilor). Chiar formula grafică utilizată o dezavantajează, o lipsește de relief, o uniformizează. Se folosesc caractere de tipar monotone, titluri șterse. Desigur că la asta contribuie și condiții tehnice obiective (tipografie, calitatea hîrtiei, clișee). Neajunsurile acestea ar putea fi mult atenuate, însă, printr-o paginație inspirată. Nu grafica publicistică în sine, nu efectul decorativ ca atare sînt de dorit, dar există o tehnică a relevării faptului important, și în grafică și în punerea în pagină, tehnică ce nu trebuie neglijată. Egalitatea imaginilor și monotonia cam desuetă a machetelor sînt, în bună măsură, vinovate pentru faptul că eforturile revistei nu stîrnesc destul interes.

ION COMAN

Directorul Teatrului de Stat din Piatra Neamt

„CRONICARII TREBUIE SĂ FIE OAMENI DE TEATRU ȘI OAMENI AI TEATRULUI“

1. Ultimii ani au marcat oricum o sporire a eficienței actului critic. În primul rînd, cred că o atenție specială a fost acordată sprijinirii textului dramatic — analizei fenomenului literar, deci. Și totuși, de cele mai multe ori, criticile sînt prea la „obiect“, la piesa respectivă, și nu se încearcă generalizări privind însăși specificitatea genului, nu se fac observații de ordinul teoriei teatrale. Cronica rămîne astfel „o cronică de serviciu“, ce va folosi numai autorului respectiv și nu dramaturgiei.

Cu privire la afirmarea sau criticarea unor tendințe în teatrul nostru, lupta de opinii e binevenită. E greu de descifrat totuși, cu o balanță farmaceutică, ce e nou și ce e conservator în teatrul nostru.

Sub ochii noștri se desfășoară lupta de opinii privind, de pildă, spectacolul *Caragiale-Ionescu*. Ar fi bine totuși ca opinia criticului să nu fie cu totul ruptă de părerea publicului.

Au fost cazuri cînd spectatorii se orientau invers față de opinia criticului (mai mult, e drept, în criticile de film). Aceasta e un semn!

2. Raportul dintre conținutul de idei și forma spectacolului; de multe ori, acest raport dialectic e judecat „rupt“, fără a se face o analiză științifică; de multe ori, spectacolul e judecat exclusiv sub semnul regizorului sau al autorului, ca o creație sau o nereușită a unui factor singular. Se resimte nevoia analizei „uneltelor specifice“ ale teatrului — conflict, replică etc. — și mai ales a celor ținînd de măiestrie, de tehnică.

E imposibil să desparti raportul dintre judecata obiectivă și gustul personal al individului. Cu o condiție: acest gust să fie elevat și să se proiecteze asupra momentului teatral obiectiv.

Sînt „interesante“ unele izbucniri „furioase“, dar ele trebuie să fie bazate pe o judecată valorică documentată.

Critica teatrală ar trebui să excludă invectiva; fenomenul nostru artistic e mult prea complex și încheagă munca a numeroși creatori. Un exemplu supărător, privind teatrul din Piatra Neamț: în „Gazeta literară“ o notiță ne anula spectacolul *Nu sînt Turnul Eiffel*, pe motiv că am folosit colaboratori dinafară, susținînd că și alte teatre pot face ca noi. Evident, schimbul de experiență e util tuturor, dar noi nu am folosit nimic dintr-o notiță răutăcioasă.

3. Fără îndoială, analiza complexă a fenomenului spectacologic e un adevăr ce mi se pare inutil de a mai fi demonstrat, dar, pentru că e atît de cunoscut..., se cade a-l aminti.

4. Teatrul din Piatra Neamț nu are a se plînge de critică. Spectacolele sale, actorii săi, cei mai mulți tineri, au fost supuși discuției, unor dezbateri, cel mai des suculente.

Revista „Teatrul“, „Contemporanul“ și, dintre cotidiene, mai ales „Scînteia“ ne-au acordat cu dărnicie coloanele lor, aproape la toate spectacolele noastre. Munca unui tînăr și talentat regizor, Cornel Todea, a putut fi astfel urmărită în evoluția ei ascendentă. Rezultatul a fost pozitiv.

Critica ne-a ajutat, de multe ori, ca deficiențele să ne fie mai clare. O dezbatere organizată la sediul teatrului a avut rezultate variate și complexe.

Și alte cotidiene au analizat eficient munca noastră, „înfurcînd“ greutatea deplasărilor.

5. Nu trebuie să existe discrepante între critică și public. De aceea, și genul așa-numit „ușor“ nu trebuie ignorat, ci trebuie privit în lumina sa contemporană.

Aș dori ca critica să poată influența mai mult publicul prin cronici. Deși, aproape unanim, piesa *Băiat bun, dar... cu lipsuri* a fost criticată, spectacolul s-a jucat de sute de ori.

Ce să însemne aceasta?

Este necesară o mai mare apropiere de public; criticul nu trebuie să fie izolat, arătînd un drum sau altul... El trebuie să fie un ghid plăcut pe acest drum.

Aș dori ca criticii să abordeze un limbaj mai cursiv, mai spiritual, mai plăcut. Ce bine ar fi să citești o critică și de dragul stilului cronicarului...

Ne cereți nouă mereu „stil“ în spectacole. De ce să nu vă cerem și noi stil în cronici?

6. Cronicarul trebuie să fie un om de cultură, dublat de un om de gust, de rafinement. Absolvirea Facultății de teatrologie conferă o diplomă, dar nu e suficient. Cronicarii trebuie să fie „oameni de teatru“ și „oameni ai teatrului“. Ei trebuie să facă parte din consiliile artistice, să urmărească mersul spectacolelor, să-și alcătuiască un „jurnal de bord“ cu etapele și furtunile călătoriei.

Ca și într-o construcție, e mai ușor să îndrepti spectacolul urcat pe schele decît să-l dărîmi odată finisat.

Deci, invitația: cunoașteți teatrul și nu numai spectacolul!

7. Există încercări în acest sens, din păcate prea des apare însă punctul de vedere exclusivist, apologetic.

Nu întîmplător și-au făcut loc pe scene nu numai opere și capodopere, ci și piesulițe primite cu ovații...

Ar trebui deci o poziție consecvent critică și nu una oarecare. Și anume: o poziție a noastră, cei din anul 1965, în *România socialistă*. Documentele Congresului ne sînt limpede călăuză. O documentare cît de largă nu e suficientă dacă ea nu e însoțită de criterii politice, de apreciere critică. Numai astfel vom reuși să cunoaștem coordonatele dramaturgiei contemporane, fixîndu-ne propria noastră poziție creatoare, propria noastră atitudine. Numai astfel vom crea o adevărată judecată de valori.

8. Cred că revista „Teatrul“ materializează cerințele unei publicații de specialitate, prin ținută, nivel cultural și ideologic. Teatrul din Piatra-Neamț a avut un sprijin efectiv de la revista în munca și căutările sale...

Ce aș dori în plus?

Operativitate, un sistem de informare mai rapidă, oglindirea mai vie „a teatrului în lume“, articole mai scurte, dar mai suculente, mai vii.

Poate și noi căutări grafice, dar mai ales săptămînalul teatral, pe care îl așteptăm atîta.